

etc. autoarea apreciind că „fără intrarea ființei umane în calitatea devalorizantă și dezumanizantă de obiect al tranzacțiilor în mecanismul de piață al cererii și ofertei, nu s-ar ajunge la revitalizarea sclaviei într-o formă nouă și, din unele puncte de vedere, mult mai periculoasă decât cea clasică” (p. 11).

În continuare sunt definite, identificate și analizate atât vulnerabilitățile la nivel microsocial („indivizi sau grupuri sociale care prezintă cel mai mare risc de a deveni victime ale traficului” – p. 147) cât și la nivel macrosocial, societal („riscul unui stat de a dezvoltă în cadrul său fenomenul de trafic de persoane și de a nu-l putea controla” – p. 147) care caracterizează societatea românească, cu implicații asupra fenomenului traficului de persoane: dezorganizare socială, control social deficitar, pauperizare și mai ales marginalizare socială corelată cu lipsa unor oportunități reale, dezvoltarea migrației legale pentru muncă și, subsecvent, a celei ilegale, vulnerabilități legislative, instituționale, deficiențe ale sistemului educațional, inadecvarea și ineficiența sistemului de protecție socială, inclusiv al sistemului de asistare a victimelor.

În finalul acestui capitol și ca o validare a construcției teoretice și conceptuale, autoarea prezintă rezultatele unei cercetării sociologice, „realizată în scopul identificării vulnerabilităților sociale și a elementelor care înscriu traficul de persoane în aria sclaviei moderne” (p. 11). Având ca instrumente de cercetare chestionarul aplicat victimelor traficului (două loturi de subiecți), focus grupul cu experți și studiile de caz, cercetarea a avut ca rezultate realizarea unui profil al victimei (vârstă, zonă de proveniență, statut educațional și profesional, situația familială), identificarea modalităților de recrutare, raportarea motivației și așteptărilor victimei la experiențele trăite pe parcursul călătoriei și în țara de destinație, precum și la modurile de exploatare și implicarea traficantilor în rețelele criminale transnaționale. De asemenea, autoarea avansează și o serie

de concluzii privind etiologia vulnerabilizării, valabile în special în cazul traficului pentru exploatare sexuală: standardul socioeconomic scăzut, carențe educaționale, lipsa ocupației, model familial inadecvat, apartenența la diferite grupuri de socializare negativă, nivel scăzut de informare.

Demersul final referitor la propuneri și soluții de prevenire și diminuare a traficului de persoane este apreciat de autoare ca lipsit de veleitățile de a fi exhaustiv, ci selectiv, deoarece consideră că sunt câteva axe sociale de nivel macro-social asupra cărora, dacă se va acționa prin schimbări socioeconomice, educative și culturale de conținut, vor reduce treptat riscul de victimizare la trafic de persoane: pe de o parte implementarea prevederilor legislative, îmbunătățirea sistemului de depistare și control al traficului de persoane, iar pe de altă parte, eficientizarea politicilor sociale, în special prin susținerea financiară a programelor privind diminuarea sărăciei și combaterea excluziunii sociale (p. 205).

Pe tot parcursul demersului analitic dezvoltat, autoarea construiește de-a lungul lucrării o argumentație științifică a aserțiunii „traficul de persoane = formă modernă de sclavie”, folosindu-se atât de cadrul conceptual al teoriilor sociologice, la care aduce o contribuție prin revalorificarea noțiunii de reificare, cât și de datele obținute empiric, pentru a demonstra că persoana traficată are statutul de sclav și că acest statut este consecința stării de vulnerabilitate în care se află.

Ioana Gavril

Dumitru Otovescu (coord.),
Tratat de sociologie generală,
Editura Beladi, Craiova, 2010, 922 p.

Mai mult poate decât orice altă disciplină, sociologia oferă peisajul unei aglomerări eterogene de perspective,

direcții și aplicații, descurajantă și criptică pentru începători. Incontestabil, *sociologia generală*, ca preocupare integrată în corpusul sociologiei fundamentale, oferă repere esențiale ghidării teoretice, prin fixarea datelor sociale generale. Putem vorbi, astfel, despre o utilitate indiscutabilă a *sociologiei generale* ca demers de ordonare și de sinteză a conținuturilor sociale și a instrumentarului de cunoaștere, dar și de așezare în context a construcțiilor teoretice unilaterale și specializate.

În plan instrumental însă, ca orice disciplină a cunoașterii, *sociologia generală* se află într-o mișcare continuă în ea însăși, fiind supusă prefacerilor de analiză, viziune, accent etc. Operele de sinteză (enciclopedii, tratate, dicționare, monografii ș.a.) sunt, în acest context, instrumente de lucru perimabile, supuse necesității refacerii periodice, prin integrarea permanentă a noilor adaosuri, rectificări și reconfigurări. Ele sunt totodată, cu rare și notabile excepții, opere colective, care presupun punerea laolaltă a efortului științific din cadrul unei comunități profesionale. Un tratat de sociologie generală este, în mod inevitabil, o operă de întâlnire (bi- sau tri-) generațională, purtând marca particulară a lecturii realității sociale și a comprehensiunii ei, așa cum a fost ea împlinită de un conglomerat generațional de specialiști semnificativi.

Datorită unor împrejurări istorice regretabile care au fracturat continuitatea inter-generațională firească și au impus o defocalizare teoretică, comunitatea profesională a sociologiei românești a întârziat elaborarea unei atât de importante lucrări de sinteză, cum este un tratat de sociologie. În acest context, *Tratat de sociologie generală* constituie o lucrare de întâlnire generațională – adunând laolaltă personalități ale sociologiei, cu o experiență universitară și/sau de cercetare de peste o jumătate de veac împreună cu cele mai tinere generații de cercetători și universitari – care vine nu numai să umple un

gol existent în literatura de specialitate românească, ci și să împlinească o datorie amânată a sociologiei românești.

Atât prin acoperirea tematică, cât și prin diversitatea afilierei instituționale a contributorilor, *Tratatul de sociologie generală* este o lucrare de largă respirație. Depășind riscul unui proiect localist, prin asocierea a trei școli sociologice de gândire (americană, franceză și română), lucrarea întrunește contribuțiile a treizeci de autori români implicați în paisprezece instituții prestigioase de cercetare sau de învățământ superior din România, completate cu participarea a nouă personalități ale sociologiei mondiale, profesând în trei țări occidentale cu lungă tradiție sociologică (USA, Canada și Franța). În același timp, *Tratat de sociologie generală* este o lucrare de sinteză și în plan tematic și paradigmatic, adunând între copertile sale abordări și perspective de înțelegere dintre cele mai diverse, pentru o acoperire nu doar conceptuală și teoretică a tematicii sociologiei generale, ci și a modurilor de comprehensiune a realității sociale, reflectând spiritul multi-paradigmatic și diversitatea premiselor și viziunilor interpretative ce caracterizează demersul științific sociologic contemporan.

Structural, lucrarea este organizată pe trei secțiuni, primele două dedicate generalităților și fundamentelor teoretico-metodologice, iar a treia, dedicată sociologiilor specializate, organizând în cadrul celor peste 900 de pagini, într-o manieră cuprinzătoare și inedită, temele și informațiile fundamentale ale sociologiei.

Opțiunea coordonatorului de a nu se limita la aspectul comprehensiunii sociale în datele ei generale și a include în tratat o parte dedicată sociologiilor de ramură a urmărit tocmai surprinderea relației reciproce de condiționare dintre sociologia generală și sociologiile specializate. În absența legăturii lor organice cu un sistem teoretic referențial oferit de sociologia generală, construcțiile teoretico-expli-

cative ale sociologilor de ramură nu pot căpăta consistență și rigurozitate, fiind supuse riscului de a aluneca pe panta sterilă a sofismului teoretic și erorii. În același timp, identificarea constantelor sociale, corelațiilor funcționale generale dintre diverse componente ale sistemelor sociale sau altor aspecte care țin de înțelegerea generală a societății nu poate fi accesibilă în absența unei elaborări teoretice și unei acumulări informative și explicative în zona sociologiei specializate.

Lectura *Tratatului de sociologie generală* te pune în fața unei lucrări ce nu este programat-organizată, ci integrator-organizată, intenția coordonatorului nefiind, în mod vizibil, aceea de a impune o schemă prestabilită de ordonare a conținuturilor, ci de a pune în continuitate discursivă și teoretico-metodologică preocupări științifice de lungă durată ale unor personalități semnificative ale sociologiei. Din acest punct de vedere, putem spune că lucrarea este *cinematografică*, viziunile, fațetele, accentele realității sociale și comprehensiunii comunicate de autori succedându-se în cadre care, deși legate prin firul unității aceluiași scenariu al sociologiei generale, își păstrează tocmai prin variație, puterea lor proprie și unică de expresie. În interiorul fiecărui capitol, autorii sau co-autorii au ales modalități diversificate de organizare și expresie a conținuturilor, ajungând la concepte, tematici, teorii sau aspecte normative ale vieții sociale prin abordări dintre cele mai variate: didactic-ilustrative, descriptiv-explicative, teoretico-analitice, focalizat paradigmatic sau focalizat tematice, prin urmărirea evoluției și transformării istorice a conceptelor și teoriilor ș.a.

Deși un proiect editorial realizat pentru piața românească a literaturii de specialitate, *Tratat de sociologie generală* este incontestabil o lucrare cu un potențial de adresabilitate mai vastă decât comunitatea profesională locală. Omogenitatea sub aspectul referințelor la autori și lucrări

semnificative clasice sau contemporane între pasajele redactate de autorii români ai tratatului și colaboratorii străini arată că sociologia românească a depășit pe deplin handicapul deconectării din perioada comunistă de la pulsul dezbaterilor și circulației ideilor, redevenind conexată și sincronă sub raportul frământărilor teoretice majore.

Sub aspectul recuperării patrimoniului teoretic al sociologiei românești în contul culturii sociologice contemporane îndrăznim să afirmăm că *Tratat de sociologie generală* propune o viziune românească de lectură a acestor frământări teoretice majore și oferă, prin abordarea particulară a fiecărui autor în parte, valorificări inedite ale patrimoniului teoretic universal al sociologiei.

În ciuda diversității orientărilor și preocupărilor particulare ale autorilor reuniți între copertile sale, *Tratat de sociologie generală* transmite, în mod unitar, imaginea unei sociologii dinamice, mereu supusă unor noi provocări și stimulată către inovație și nuanțare teoretico-metodologică, imaginea unei sociologii aflată într-o permanentă reconfigurare a problematizării, prin asemănare cu realitatea socială care îi este obiect de analiză – calitate provenită, în mare măsură, tocmai din acea particularitate a sociologiei de a avea de a face cu un obiect de studiu viu, înzestrat cu conștiință și abilitate de adaptabilitate și schimbare.

Tratat de sociologie generală constituie o lucrare *așteptată* în spațiul publicistic de specialitate din România, nu doar prin acoperirea unui gol existent, cât și ca reper de colaborare științifică în spațiul larg al comunității sociologice mondiale, așa cum însuși coordonatorul tratatului mărturisește în prefață: „mi-am întărit un sentiment și am descoperit o certitudine: că aparțin unei comunități sociologice, universitare, care nu are hotare geografice și nici bariere de cooperare științifică; certitudinea că orice proiect, care are ca

scop dezvoltarea sociologiei, este realizabil dacă noi, slujbașii acestei științe, dorim să comunicăm și să colaborăm.”

Adela Șerban

Bogdan Iancu (coord.), Dobrogea: Identități și crize. Societatea reală vol. 5/2009, SNSPA, Facultatea de Științe Politice, Editura Paideea, București, 165 p.

Lucrarea de față reunește rezultatele unor cercetări de teren asupra comunităților etnice din Dobrogea, întreprinse în cadrul masterului de antropologie al Facultății de Științe Politice din SNSPA. După cum aflăm din „Cuvântul înainte” al profesorului Vintilă Mihăilescu, o anchetă începută în 2003 în legătură cu efectele concesiunilor private și turismului asupra modului de viață din localitatea Sfântu Gheorghe a fost dezvoltată (printr-o finanțare CNCIS) în 2007 spre a aborda subiectul pescarilor și pescuitului din Delta Dunării, spre a se concentra, în 2008, pe comunitățile de italieni, turci și lipoveni din satele Greci, Bașpunar și Carcaliu, respectiv. Problema (multi)etnicității dobrogene, arată Mihăilescu, apare mai curând ca fiind strâns cuprinsă” în procesul transformărilor socioeconomice ale regiunii, pe fondul unor strategii de „revitalizare” ce iau forma „marketizării” sau „antreprenoriatului” etnic, pe plan local, atunci când acestea nu fac obiectul unor politici „multiculturale”, la nivel național.

Un prim articol, semnat de Ionuț Balaban, Ana Birta și Georgeta Stoica, și intitulat „Pescari și pescuit în Sfântu Gheorghe: practici și instituții” (pp. 11-24), examinează regimul concesionării zonelor de pescuit (2002–2006) și cadrul legislativ aferent, sub raportul impactului acestora asupra pescarilor „haholi” (ucraineni) din satul amintit. Pescarii locali (organizați într-

o „Asociație a Producătorilor de Pește”) resimt efectul de „monopol economic” pe care concesiunile îl au asupra exploatarea resurselor piscicole; deși (după 2006) ei beneficiază de o anumită „liberalizare”, în baza unor autorizații individuale emise de Agenția Națională pentru Pescuit și Acvacultură, pescuitul rămâne sub controlul strict al mai multor instituții (Administrația Rezervei Biosferei Delta Dunării [ARBDD], Poliția de Frontieră, Poliția Deltei, Garda de Mediu, Inspecția Piscicolă). Autorii remarcă „ambiguitatea” unor acte legislative referitoare la „garanțarea obiceiurilor locale” sau „activităților tradiționale” legate de pescuit, în condițiile în care (de pildă) „dreptul de preemțiune” conferit, teoretic, localnicilor în cazurile de concesiune este diminuat, treptat, la un „drept de preferință”, ce este și acesta apoi eludat (p. 17). Legislația ce incriminează „braconajul” contrazice practic tradiția locală ce prescrie „moștenirea” peștelui și pescuitului deltaic, și asociază „braconajul” cu „îmbogățirea din pescuit”. În aceste condiții, inițiativele ecologice ale unor ONG-uri de interzicere a pescuitului industrial în Delta, vor trebui să argumenteze relevanța economică a unor „alternative” ca agroturismul sau acvacultura, pentru cei 16.000 de locuitori ai acestei regiuni, care, potrivit autorilor, „trăiesc din resursa peștelui”.

Un alt colectiv de autori – Daniela Alexandrescu, Ioana Daia și Gabriela Leonida – se concentrează (pp. 25–37) asupra „Reprezentărilor și practicilor spațiului” în viața comunităților din Delta Dunării. Autodefinirea localnicilor ca „băltăreți” (oamenii bălții) denotă importanța Deltei ca „spațiu de referință”, cu bărci personale, cu canale înțelese ca „autostrăzi” etc. Caracterul social, mai precis comunitar, al spațiului „de apă” explică faptul că acesta (de exemplu, în zona Sfântu Gheorghe) „nu poate fi gândit în termenii de raportare și apropiere ai unui spațiu „de pământ”” (p. 27). Ca o consecință, „zonarea funcțională” a Deltei (de